

چ جهسته و چ گوزارشت هەر یه که یان خاوهنی مانا و دهلاله تی تایبه تی خو بانن و هەر یه که شیان خاوهن میژویه کی تایبه تن به خو بان، به لام بۆ زیندوو بوون و نه مری، میژوی هه ریه ک له جهسته و گوزارشت ده بینین زۆر جار ئەم دوو چه مکه به یه که وه مانای تایبه تی ده گه یه نن، به و واتایه ی جهسته به هۆی گوزارشته وه ده توانی زیندوو بی و هەر به هۆی ناماده بوونی گوزارشته وه یه که ده توانین قسه له سه ر ره گه زه کانی جهسته بکه یین، بۆ ئەم باسه هه ولّم دا که به ته نیا قسه له سه ر بونیادی جهسته بکه م له ناو شانۆدا، به لام هه ندی جار پاسا وه کانم قورسایان که م بوو بۆیه له پاش ئەو پیشه کیه ی که (د. منی علی صفوت) بۆ کتیبی (وزه ی ئەکته ر) ی نووسی بوو، تیگه یه شتم که به تالایی گوزارشت، پانتاییه کی گه و ره ی له نووسینه که مدا به جی هیشته وه، بۆیه منیش هه ولّم دا گوزارشتیش بیته چه مکیکی تری نووسینه که م. ئەگه ر سه یری جیهانی شانۆی کوردی بکه یین، ئەوا چه ندین نمایش ده بینین که جهسته پانتاییه کی گه و ره ی تیدا داگیر کردوه، به لام تا ئیستا زۆر به شیوه یه کی که م نه بی ئەوا هیچ نووسینیکی له سه ر بونیادی جهسته نییه. . به پروای من ئەمڕۆ ئەکته ر له شانۆی کوردیدا پیویستی به پرسیار کردنه له کیانی خو ی، ئەکته ر پیویستی به که شفکردنی وزه و هیزی خو یه تی... پیویسته پرسیار له ناماده بوونی ئەکته ر بکریت له ناو نمایشدا، چونکه رۆشنییری جهسته له ناو

جهسته و گوزارشت ناماده بوونی وزه ی ئەکته ر

گۆزان عدلی که ریم
(کۆلیژی هونه ره جوانه کانی به غدا)

ئەگەر سەیری بۆچوونی یەكەم بکەین، ئەوا من لەو بروایەدام کە بۆچوونی یەكەمیان راست بێت، چونکە جەستە لەو سەردەمە یەكەم مەرۆف نەیدەتوانی قسە بکات ئامرازێک بوو بۆ قسەکردن، ئامرازێک بوو بۆ پێوەندی ئەویش لە پتی جوولەکانی جەستەو، بەلام هەمیشە لەم نێوەندەدا بۆ گەیشتنی شتەکان گوزارشت ئامادە یەبوو، واتا مەرۆف هەولێ داوێ گوزارشت لە شتەکان بکات. بە بۆچوونی (هال- ۱۹۵۰) «بونیادی درێژکراوی مەرۆف پێوەندی بە سیمۆلۆژیای ئازەلییەو هەیه، بەلام لە هەمان کاتدا پێوەندی بەجۆری بەکارهێنانی لێک گەیشتنی نێوان مەرۆفەکانەو هەیه کە جیاوازی دروست دەکات» ئەم بۆچوونە ی (هالی) ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ کە بۆ تێک گەیشتنی مەرۆفەکان لە یەکیکەو بۆ یەکیکێ تر دەگۆرێ، یان دەتوانین بڵێین گەیانندی گوزارشت لە یەکیکەو بۆ یەکیکێ تر دەگۆرێ، چونکە پیکهاتە ی لەشی مەرۆفێک بۆ مەرۆفێکێ تر جیاوازی، کەواتە ئاستی گوزارشت دەگۆرێت. بۆچوونێکی تری (چۆفمان) هەیه کە مەرۆف دەکات بە دوو بەشەو لەسەر ئاستی بونیادی ئازەل «مەرۆف دوو بەشە بەشیکیان ئارەزووی دلەراوکییان هەیه کە ئەمانە لە جۆری ئاسکن، بەشەکە ی تر ئارەزووی بێدەنگییان هەیه کە ئەمانە لە جۆری مانگان». لە پتی ئەم پۆلێنکردنە ی (چۆفمان) هەو

ئەکتەری کورددا بەکەمی دەبێنێ زۆر کەمن ئەو ئەکتەرانە ی کە لە گەرنای بەردەوامدان بە شوێن نەیتییەکانی جەستەدا، پەنگە چەند ئەکتەریکی زۆر کەمان هەبن کە ئەوانیش لەناو چینی لاوەکاندان. لەم باسەدا من هیچ پشت بەستنێکم نییە بە ئەکتەری کوردی، بەلکو بەشێوەیەکی گشتی هەول دەدەم پرسیار لە جەستە و ئامرازەکانی کارپێکردنی جەستە بکەم و ئەو پێوەندییە لێک نەپچراوێ کە گوزارشت لەگەل جەستەدا کۆدەکاتەو، بخەمە روو.

ئەگەر بەلایەنێکی مێژوویی سەیری جەستە بکەین، ئەوا لەگەل دروستبوونی یەكەم مەرۆفدا جەستە لە دایک دەبێ. جەستە لەگەل سەرەتای مەرۆفدا دەبێتە ناسین و ئامادەبوونی هێزی مەرۆف لە ژياندا... هەندیک لە روئشبییران و فەیلەسووفان پێیان وایە کە جەستە مێژووی مەرۆفایەتی دەستنیشان دەکات. بەو واتایە ی مەرۆفی سەرەتا بەهۆی جەستەو بوو توانی لێک تێگەیشتن لەنێوان یەکتەریدا دروست بکات. هەر بەهۆی جەستەو بوو کە گوزارشتیان لە حالەتە ناوکی و دەرەکییەکانی یەکتەری کردوو. بە پێچەوانەشەو هەندیکێ تر لە فەیلەسووفان و روئشبییران پێیان وایە کە مێژووی مەرۆفایەتی لە (وشە) و دەست پێدەکات و مەرۆف توانی بەهۆی (وشە) و مێژوو بۆ خۆی دەستنیشان بکات، بەلام

بۆمان دهرده كه ویت كه جهسته هه رگیز هاو كیشه یه کی ته یا نییه له گه له جهسته یه کی تر دا، به لكو هه همیشه له رووی فۆرمه وه جهسته كان جیاوازن و بهردهوام سهر به گوزارشت كردنی ناوه وهی مرۆفئن، (چۆفمان) مرۆف و ئازهلێ به سهه ئه م به شه دا دابهش كردوه پیتی وایه مرۆف له رووی سروشته وه له ئازهلێ كان نزیکه، بۆ نمونه ههر (چۆفمان) خۆی باسی ئه وه دهكات كه زۆرجار ئازهلێ كان به هۆی (ئینزاریکی - ئاژیر) تاییه تیه وه ده توان ناگاداری شته كان بن، مرۆفیش به هۆی هه ندی هه ست له به شه كانی جهسته یدا، (مشیل برنارد) نمونه یه ك ده هیئتیه وه و ده لێ كاتیک كه له شیریک، یان هه ندی بالنده شه رده كن به هۆی هه لگێرانه وهی په ره كانیان خۆیان گیف ده كه نه وه و مرۆفیش كاتیک ده ترسی، ده بینین سوور هه لده گه پری و ئاره ق ده كاته وه. به م بۆچونه بیت، ده بینین له ناو مرۆف و ئازهل و بالنده كاندا گوزارشت هه یه بۆ لیک گه یشتن، به لām له گه له پیشكه وتنی مرۆفدا گوزارشت گوړانی به سه ردا دیت. واتا جهسته له قۆناغیکی مردوودا نامینیتته وه، به لكو له زه مه نیکه وه بۆ زه مه نیکي تر و له شوینیتیکه وه بۆ شوینیتیکي تر ده گوړی. (د. منی علی صفوت) پیتی وایه (بنه رتهی هونه ری جوولته ده به ستریتته وه به ئاماده بوونی زه مه نه وه). كه واته ده بینین جوولتهی جهسته كان له زه مه نیکه وه بۆ زه مه نیکي تر گوړانكاریان به سه ردا دیت... له ناو ههر جهسته یه كدا زه مه نیک هه یه بۆ كردار.. له ناو ههر كرداریكیشدا زه مه نیک هه یه بۆ گوزارشت كردن - كه واته ده بی ناگاداری ئه وه بین كه جهسته هه لگه ری زه مه نه، به لām جهسته خۆی زه مه نیکي نوێ بۆ خۆی دروست ده كات و ههر جهسته یه كیش له یه كیکه وه بۆ یه كیکي تر ده گوړی و هه ری هه كه یان سهر به زه مه نیکي ئازادن. مندال كاتیک هه ست به بوونی خۆی ده كات به پیتی لیکۆلینه وه تازه كان یه كه م جار هه ست به بوونی جهسته ی ده كات و له وپوه ئالوگۆری تیدا دروست ده بیت... كه واته بونیادی جهسته ئاماده بوونیتیکي هه همیشه یی بوونه (وجود)ه. جهسته هه همیشه له حالته سه ره تاییه كانیدا به هۆی جوولته وه ده توانی خۆی به سلین و ههر جوولته یه كیش له كرداره كان پیک هاتووه، به لām به ته نیا كردار ناچیتته ناو چوارچیتوهی كاری داهینه رانه وه، چونكه ئیمه قسه له سه ر جهسته ده كه یین وهك بونیادیکی هونه ری نهك وهك

حاله تیکي ئاسایی به م ئاستهش كردار له نیوانی جهسته و گوزارشتدایه چونكه (هوسریل) ده لێ (گوزارشت نابیت به جهسته) كه واته گوزارشت و جهسته دوو جیهانی جیاوازن، به لām ئه م دوو جیهانه له خالیتیدا یهك ده گرنه وه كه كردار پیتی هه لده ستی و هه موو كرداریكیش پیوه ندی راسته وخۆی به جهسته وه هه یه، چونكه جهسته به هۆی كرداره كانیه وه خۆی دهرده خات و ههر جهسته یه ك به بی كردار بوو، ئه وا ئه وه جهسته یه به جهسته یه کی مردوو ناوده بری، چونكه بارگاوی نییه به هیه چ حاله تیک ئه م حاله تهش ده كری ناو بری به گوزارشت، چونكه جهسته به رده وām له كرداره كانیدا گوزارشت به ره م ده هیئتی. (هوسریل) پیتی وایه (گوزارشت تپه راندنی كرداره بۆ ئامانجی دروست كردنی مانا). كه واته هه موو گوزارشتیك ده كری بۆ له دایكبوونی مانابیت، مرۆف ده توانی به هۆی ماناوه چه مکی شارستانیته و فكر دروست بكات. كه واته شانۆ پیکهاته یه كه له مانا و هه موو نمایشیک بۆ پیکهاته یه کی مانایه، جهسته له ناو كاری هونه ریدا له دهره وهی هه موو مانا باوه كانه. جهسته له شانۆدا ئاماده بوونیتیکي نوێیه بۆ گه یاندنی مانای نوێ. (میرلۆ پونتی) ئامازه به وه ده كات و ده لێ (یه كیتك له ئامرازه كانی لیک تیگه یشتن و گوزارشت بۆ تیکگه یشتنی جیهان، دهرچوونی مانا ناوه كیه كان و شارواوه كانه بۆ ناو بوون «وجود»). كه واته جیهان بۆ خۆی زنجیره یه کی مانا یهك له دوای یه كه كانه، جهستهش خاوه نی دۆزینه وه یه کی نویتری مانایه، جهسته له شانۆدا بارگاوییه به جیهانیتیکي تاییه ت كه تیبیدا مانا سه ره هه ل ده دات. ئه م جهسته یه ش لای ئه كته ر خولقینیه رتیکي نااساییه، چونكه جهسته ده بیته پانتاییه ك بۆ تیگه یشتنی مرۆفایه تی، هه ندی جار جهسته خۆی له حالتهی دهره وهی گوزارشتی ئاسایی ده بیننی به و واتایه ی جهسته له ناو شانۆدا ده بی به شوین په مز و ده لاله ت و ئامازه كاندا بگه پری كه واته جهسته له قۆناغیکی نوێی تر دا له دایك ده بی و ئاماده نییه به هه مان په هه ندی یهك لایه نه وه له دایك بی. (میرلۆ پونتی) باس له وه ده كات و ده لێ (ههر كاتیک جهسته مان به كارهی نا ئه وا گوزارشتیکی سه ره تایی په سه نه، ئه مه ش به و واتایه نا كه رۆلی دووه می دروست كردن و له دایك بوون مانا بیت،

گشتی و (نا تیارمی) هه‌لسوکه‌وتی مرۆف له حاله‌تی سه‌مادا، ئه‌مه ئه‌و ته‌قه‌نیاته ساده‌یه‌یه که (یۆزینو باربا) له‌سه‌ری ده‌ه‌ستت، به‌لام کاتیکی ئه‌م ته‌قه‌نیاته ده‌گوازیتته‌وه بۆ وزه‌یه‌کی جه‌سته‌ی هونه‌ری ئه‌وا له‌سه‌ر و ته‌قه‌نیاتی ساده‌وه جه‌سته ده‌بێ له‌ جووله‌دابێ، و (باربا) جه‌خت له‌سه‌ر ئه‌و سه‌رچاوه‌یه ده‌کاته‌وه که ده‌بێ وزه ته‌حقیقی عه‌قل بکات که (لوکادارمی) ئامانجه بۆ گه‌یشتن و (نا تیارمی) ئامانجه بۆ هه‌وال و پیناسه‌ی جووله‌کان: ئه‌کته‌ر ده‌بێ به‌ ئاگابێ له‌و جوولانه‌ی که له‌ هه‌لسوکه‌وتی ژیانیدا ده‌یکات و له‌و جوولانه‌ی که له‌سه‌ر شانۆش ئه‌نجامی ده‌دات، چونکه هه‌میشه جووله‌کان له‌ هه‌لسوکه‌وتی ژیانی رۆژانه و هه‌لسوکه‌وتی سه‌ر شانۆدا جیاوازن. له‌ ژیاندا وزه‌یه‌کی دیاریکراو جووله‌کان راده‌گرێ و له‌سه‌ر شانۆ وزه‌یه‌کی به‌ره‌مه‌یتر او جووله‌کان ده‌ستنیشان ده‌کات. ده‌بێ ئه‌کته‌ر هۆشیار بیت سه‌بارت به‌و وزه‌یه‌ی که له‌سه‌ر شانۆ به‌هۆی پرۆقه‌وه بۆ جه‌سته‌ی به‌ره‌م ده‌هێنێ و ئه‌و وزه‌یه‌ هێزی به‌ره‌مه‌یتر او که ده‌بیتته پالپشتتیکێ تا جه‌سته بتوانێ له‌ ده‌روه‌ی میکانیزمی باوی خۆی مامه‌له بکات. ده‌بێ ئه‌کته‌ر ئه‌و جیاوازییه بکات که له‌ ژیانی ئاسایی خۆیدا جه‌سته هه‌ندێ جار له‌ ده‌روه‌ی هۆشیاری خۆی جووله ده‌کات و کرداره‌کان به‌شێوه‌یه‌کی میکانیکی به‌رپوه ده‌چن، به‌لام له‌ شانۆدا هێزیک هه‌یه که هۆشیاری ئه‌نجامی ده‌دات بۆ ئامانجه جووله‌کان بۆیه ناکرێ ئه‌کته‌ر به‌ هه‌مان شتوازی باوی ژیانی خۆیه‌وه جارێکی تر له‌سه‌ر شانۆ ئاماده‌بێ، به‌لکو ده‌بێ خاوه‌نی وزه‌یه‌کی ناباو بیت. لی‌ره‌شه‌وه ئه‌و جیاوازییه ده‌ستنیشان ده‌کرێ له‌نیوانی ئه‌کته‌ر و مرۆفی ئاساییدا، ئه‌گه‌ر ئه‌کته‌ر خاوه‌نی هێزیکێ دا‌هیتراوی هۆشیار نه‌بوایه، ئه‌وکاته هێچ جیاوازییه‌کی نه‌ده‌بوو له‌گه‌ڵ که‌سیکی ئاساییدا که له‌ ژیاندا خاوه‌نی جووله و کرداره.

بۆ گوزارشت کردنی جه‌سته‌ش دیسانه‌وه ئه‌کته‌ر پتوبستی به‌ توانایه‌کی گه‌وره هه‌یه تا بتوانێ گوزارشت به‌ره‌م به‌یئێ، چونکه له‌م چاخه‌ی ئیستاماندا (زمان) جیگه‌ی گوزارشتی له‌ناو ژیانی ئاساییدا داگیر کردوه، به‌لام دیسانه‌وه بۆ ده‌رپرینی هه‌موو حاله‌تیکێ گوزارشتی، ئه‌کته‌ر پتوبستی به‌ هێزیک هه‌یه که ئه‌م هێزه‌ش وزه بۆ جه‌سته‌ی ده‌ستنیشان ده‌کات، بۆ نمونه

چونکه سه‌رچاوه‌ی گوزارشت راکیشانی رهمز و ده‌لاله‌ته بۆ ناو خۆی). ده‌بینین به‌م بۆچوونه‌ی (پۆنتی) چه‌مکی جیاوازی له‌ جه‌سته و گوزارشتدا ده‌دۆزینه‌وه، ده‌کرێ جه‌سته به‌ خالیکێ تپه‌راندن یان گه‌یاندنی ته‌قینه‌وه‌ی زه‌مه‌نیک ده‌ستنیشان بکه‌ین، به‌لام گوزارشت به‌ تپه‌گه‌یشتنیکێ فره ره‌هه‌ند وهریگرین، چونکه پێشتر باسی ئه‌وه‌م کرد که جه‌سته هه‌لگری زه‌مه‌نیکێ دیاریکراوه، به‌لام گوزارشت له‌ ده‌روه‌ی زه‌مه‌نه، چونکه ناکرێ گوزارشت بخه‌ینه ناو چوارچێوه‌یه‌کی دیاریکراوه‌وه، بۆیه ده‌کرێ ئه‌وه‌ی جه‌سته فری ده‌داته ده‌روه گوزارشت به‌ ده‌لاله‌تی جیاوازه‌وه ببیتته هه‌لگری ماناکانی جه‌سته. له‌ شانۆدا له‌کاتی ده‌ست پیکردنی ده‌بیتته یه‌که‌مین بینین به‌و واتایه‌ی له‌ شانۆدا ئه‌کته‌ر هه‌ول ده‌دات هه‌میشه جه‌سته‌ی وا به‌کاربه‌یتیت که یه‌که‌م جاره بینرابیتت و بینه‌ر یه‌که‌م جار بیت هه‌ست به‌و جوولانه بکه‌ن که جه‌سته ئه‌نجامی ده‌دات، چونکه ئه‌کته‌ر هه‌میشه هه‌ولی دۆزینه‌وه‌ی جوگرافیا‌یه‌ک ده‌دات که جه‌سته‌ی تپیدا ئیمراتۆر بیت... جه‌سته‌ گرنگی ده‌خاته‌سه‌ر دووشت یه‌که‌میان (لوکادارمی) هه‌لسوکه‌وتی

د. منی علی صفوت) دهلی (گوزارشت وهک نهوه وایه کاتیک کهسیکی بهلای گولیکدا دهروات، کاتیک دهیهوی جوانی نهو گوله بگپیتتهوه و گوزارشت لی بکات، یان وینهکیشی وینهی بکیشی پیوسته پیروز رایبگریت یان بچیتته ناو سرووتی (طقسی حالتهکهوه). لیرهوه بومان دهردهکهوی که گوزارشت هینده شتیکی ئاسان نییه ههموو کهس بتوانی بچیتته ناو سرووتی حالتهکهوه، بهلکو کهسانیک دهتوانن که خاوهنی هوشیاری بن. کهواته نهگهر له حالتهی ژیانی ئاساییدا مروث گوزارشت تنیا بو دالیک نهجم بدات، نهو لهناو شانودا گوزارشت یهک تاک رههندی خوئی ون دهکات و خوئی لهناو دالهکاندا دهینیتتهوه.

کهواته چ جهسته و چ گوزارشت لهناو شانودا پیوستیان به دروستبونی سرووتیکی بهرههمهینراوه، بیگومان نه م سرووتهش پیوستی به پالنهریک هیه نه م پالنهرهش (وزهیه). وزه لهناو جهستهی نهکتهردا جیگهیهکی گهوره داگیر دهکات، چونکه یهکه م هیزه بو ناو جهستهی نهکتهر، ههموو نهکتهریک وزهیهکی فیزیایی له لهشیدایه، نه م رههنده فیزیاییه که دهبت فراوان بکریت بهشیوهیهکی گشتگیری بو رههنديکی فسیؤلوجی و پاشان نهو وزهیه سهبرکهویت بو رههنديکی دهروونی و عهقلی، که (یوژینوباریا) نه مه به ئامادهبوونیکی سهرهتایی بو نهکتهر ناوزه دهکات. کهواته دهبی نهوهمان له بهرچاوبیت که نهکتهر بو سهرحم نهو جوولانهی که دهیهویت بهرجهستهی بکات به جهستهی، پیوستی بهو هیزهیه که بهرهمی دهینتی، وزه له ژیانی رۆژانه دا خوئی دهردهخات بو چالاکیه باوهکانی مروث، بهلام کاتیک نهکتهریک بیهوی لهسر شانوجهستهی له جوولهیهکی بهردهوامداییت نهو دهین بگه ریت بو دروستبونی هیزیکی زۆرتتر، نهو هیزهش وزهیهکه که له نهجمی راهینانی جهستهوه بو رۆحی خوئی دروست دهکات، عهقل به پلهی یهکه م دهین کۆنترولی وزه بکات تا بتوانی له دابهش کردنی جوولهکان و له داهینانی جهستهدا دیوکراتی بیت، نهک وزهکه بهشیوهیهکی دیکتاتورانه تنیا بو جیگهیهک دابهش بکات و نهکتهر له قوناغهکانی تری سهر شانوییدا بهین وزه بمینیتتهوه، نهوکات جهسته دهچیتتهوه ناو دۆخی ژیانی ئاسایی خوئی و نهکتهر جهستهی له

چالاکیه هونهریهکهدا له دهست دهات، کهواته دهتوانین لهناو نهکتهری هوشیاردا شتیکی بهناوی خهزینهوه ناو بیهین، نهگهر له ژیانی ئاسایی مروثدا وزه تنیا بو بهکارهینان و بهرپکردنی جوولهکانی ژیانی بیت، واتا له ژیانی ئاساییدا مروث نان دهخوات و دهخواتهوه تا بتوانی وزهیهک بهدهست بهینتی بوکاری نهوکاتهی و هیچ خهزندهیهکی لا نییه، بهلام نهکتهر دهبی خهزندهیهک بو وزه بدۆزیتتهوه تا بتوانی بهپتی پیوست لهو خهزندهیه وزه بو جهستهی بهکار بهینتی. (باربا) باس له خهزندکردنی وزهکان دهکات که دهبیتته سهرچاوهی بنهمای نهکتهر تا بتوانی تهحهکوم بکات بههیزی پالنه و هیزی بهرگری جهسته. دهکری وزه نهکتهر بهوه ناوزه بکهین که شتیکی دیاریکراوی وزهیی ماسولکهیی و (عصبیه- دهمارهکیه) نه مه نهو پیناسهیهیه که (فردیناند تافیا) له نووسینیکیدا بهناوی (وزهی نهکتهر- که پیتسهکیهکی لۆژیکیه) دهیکات بو وزه، چونکه وهک پیتستر باس کرد، وزه بهشیوهیهکی گشتی لهناو لهشی ههموو مروثیکدا هیه، بهلام لای نهکتهر دهبیتته شتیکی ناوهکی و دیاریکراو لهپینا شتیکی دیاریکراو دهین نهوه بزاین که وزه پتوهندییهکی راستهوخوئی بهجهستهوه هیه. ههموو وزهیهک له جهستهدا کۆدهبیتتهوه و عهقل تهحهکومی بهسهردا دهکات وزه نهکتهر شتیکی گرانی گوزارشت نییه، بهلکو نهینتی نهو وشهیه بهشیوهیهکی نااشکرا دهکریت، پتوهندی به چیتیکی سحری تایهت و هیزیکی (اغرائی- وروژینه) هوه هیه، چونکه له ههموو حالتهکاندا وزه حهقیقهتیکی فیزیایی هیه و ناکری لهناو پیناسهکاندا بکوزریت. نهکتهر ههمیشه دهیهویت دهرگای زاراهکانی له بهردهما کرایتتهوه تا خوئی بگه ری به شوین شتی نوئی تیبیدا، چونکه هیز کرداریکی ناوهکیه لهناو جهستهدا به بینراوی دهردهکهوی، (یوژینوباریا) گرنگی زۆر دهاته وزه و بهردهوام نمونه دهینیتتهوه لهنیوان وزه و گرژبوونی دهماردا لهگهله نمایشکردنی هیز، یان کردار که برهکانی وزه ناوهکیهکان هیز دهبهخشنه کردارکان. کهواته بهبوچوونی (باربا) وزه بهردهوام هیزه لهپینا کردارکانی نهکتهردا، که جهسته له قوناغیکی چالاکدا رادهگری و نه م چالاکیه تیکهلاوی نمایش دهبت و نهکتهر ههمیشه به زیندوویی دهیلیتتهوه، بهلام کهسیکی وهکو (دکرو)

که ماموستایه کی پسیژره له بواره جیاوازه کانی شانۆی یابانیدا به پیچه وانیهی بۆچوونه کهی (باربا) دهووستیت و ئەو پیتی وایه (گرنگی پرکردنی وزه نابیتته چاکردنی دروستکهری کردار، به لکو به رهنگاری هیتزیکه تری دهکات که رهنگه ئەوهش حقیقهت بی یان خه یال). بهم بۆچوونهی (دکرو) ئەوه مان بۆ روون ده بیتته وه که وزه چ دژایه تیهک له ناو جهستهی ئەکته ردا دروست دهکات و ئەکته ره همیشه به هۆی دژه کانیه وه ده توانی جهستهی له دۆخیکی گۆرانکاریدا په خش بکات، بویه گوزارشته کانیسه همیشه به جیاوازه وه نامادهن، چونکه ده بی ئەوه بزانی که له ناو خودی جهستهی رۆژه لاتییدا همیشه دژه کان نامادهن به تایهت شانۆی (نو- کابوکی- کیوچن). ئەم دژانهش له ناو جهسته دا به هۆی پارچه جیاوازه کانی جهسته وه ده خرینه روو، ئەکته ره ده توانی به هۆی ئەو وزه یه ی که به ره ه می هیتاوه هیتز

به خشیتته پارچه کانی جهسته و به هۆی ئەو دژایه تیهانی که ئەکته ره له ناو پارچه کانی جهسته یدا دروست دهکات وهک (دهست و قاچ و سینگ و پشت و... تاد) ده توانی وزه ی زۆر تر کۆنترۆل بکات که واته لیره وه ده توانین وه لایمی ئەو پرسیاره ی (یورژینو باربا) بده یه وه که ده پرسی «ئەکته ره چون ده توانی

گرنگی جهسته بخاته سه ره دژه کان، واتا جهسته له یهک کاتدا دوو بهر که و ته مان بۆ بخاته روو... یان جهسته هیتلی ستوونی خۆی تیک بشکیننی بۆ حاله تیکه دی نائاسایی. هه همیشه له شانۆدا جهسته ناماده بوونیکه نائاسایی هه یه و بهو مانایه ی که جهسته له ژیاندا بۆ کرداریکی تایهت ته رخا ن کراره، له شانۆدا جهسته له پینا واهینان و مانادایه و له شانۆی نوپی جیهاندا جهسته له دهره وه ی یهک کرداریدا ده میتیتته وه ئەکته ره هه همیشه به شوپن (جزئیات) دا ده گهری به شدار له ناو پارچه کانی جهسته دا واتا له یهک کاتدا جهسته ی دهکاته دوو بهش و بگره زیاتریش تا هه ندی جار بۆ دهره چوونی چه ندین مانا له فۆرمی جهسته دا و هه ندی جاریش ئەکته ره له پیناوی کرداریکدا ده توانی پارچه یه کی جهسته ی به کار بهیننی نهک ته وای جهسته ی (باربا) ئەم شیوازه له ناو شانۆی رۆژه لاتییدا به دژ ناو ده بات یان به

نه بوونی هیتزیکه ریک که له شانۆی (نووی) یابانیدا به (S) واتا به که وانیه یی ده ژمیریت. ئەم دژانه هاوکارییه کی زۆری ئەکته ره ده که ن بۆ به رهنگاری زۆرتری جووله کانیان و هیتزیکه ی زیندووتر و چالاکتر له ناو ماسولکه کانیاندا دروست دهکات. بینه ری هۆشیار هه همیشه له سه ره تای بینینی ئەکته ره وه ده زانی که ئەو ئەکته ره تا چه نده جهسته ی خۆی ده ناسیت، چونکه ده بی ئەوه بزانی که ئەکته ره یه که م که سه که پیناسه ی جهسته ی خۆی بۆ دهکات خودی خۆیه تی، یان ئەو که سه ی که به ناوی چاودیره وه یان دهره یه ره وه کاری له گه لدا دهکات، کاتیک ئەکته ره جهسته ی خۆی ناسی، ده زانی چون مامه له ی له گه ل دهکات بویه هه رگیز هه ولی هه ل خه له تاندنی بینه ر نادات، چونکه زۆر جار ئەکته ره به هۆی زیاده ره وی جهسته و زۆر له خۆکردن و دروستکردنی جووله ی زیاده وه هه ولی ئەوه ده دات که

جهسته ی وهک جهسته یه کی پیشه یی (پرۆفیشنال) بنا سیننی، به لام کاتیک بینه ری هۆشیار چاوی به رۆحیه تی جهسته ده که ویت تیده گات ئەم جهسته یه چ به تالاییه کی مه عربی تیدایه، چونکه جهسته به شیکه له مه عربیه، مه عربیه که ده توانی بیته خاوه ن جهسته یه کی هۆشیار.

ده کری بلین له هه موو دۆخیکی ئەکته ردا جهسته مه عربیه یه کی زانراوه که ئەکته ره به هۆی هه ست پیکردنی خودی خۆی، ده توانی به ده ستی بهیننی. دیوتیکه تری جهسته ریتمه، که ئەکته ره هه همیشه ده بی له گه لیدا بیت، ریتم خاسیه تیکه تری جهسته یه بۆ نزیک بوونه وه ی بینه ر له ئەکته ره (چاک لو کول) ده لی: «هه موو جووله یه ک، ژبان یان فۆرم نییه، ئەگه ره اتو ریتمی تیدا نه بی». که واته ریتم ده توانی ژبان به خشیتته جهسته و شیوازی فۆرمی جهسته ده ستیشان بکات، چونکه له ناو باکگراوندی هه ر جهسته یه کدا فۆرمیکه تایهت هه یه و ئەم فۆرمه ش ده ستیشانی ژبانی تایهت ته ی ئەو جهسته یه دهکات. بویه ناکریت له سه ر شانۆ دوو جهسته بینین که وه کو یه ک بن، یان دوو ئەکته ره هه لگری یه ک فۆرمی جهسته بن ئەوکات بیتگومان یه کتیک له و دوو جهسته یه زیاد ده بیت. له شی مرۆف پیتوه ندی به یاسایه کی

جهسته و گوزارشت هه ره که یان خاوه نی ده لاله تی تایه تی خۆیان، هه ره که شیان میژووی تایه تیبان هه یه

راکبشهروهه هه به که ئەم یاسایه له سهەر کیش و تهوازن وهستاوه، بهلام (باربا) بۆ ئەکتهر کۆدی لهش به برپهری پشت ناو دهبات که به شهکانی تری جووله له وپوه سهەرچاوه دهگرن، چونکه ئەکتهر زۆر جار به هۆی نووشتانهوهی برپهری پشتهوه، دهتوانی چه ندين جوولهی نوی له له شیدا بدۆزیتهوه، یان سههرجه م به شهکانی جهسته چ قاچهکان و دهستهکان و بهشی سههروهی مرۆف په یوهسته به پشتهوه، بۆیه دهکری ئەو وتهیهی (باربا) به دروست وهرهگیریت تا ئەکتهر بتوانی بگهڕی به شوین جوولانهوهی جهسته دا، ئەکتهر دهتوانی بهردهوام له گهراندا بی به شوین به تالاییهکانی له شیدا. ههندیکی شوین له لهشی مرۆفدا هه به هۆی هاوکاریکردنی به بهشیکی تری جهستهوه یان نووشتانهوهی ئەو به شهوه فۆرمیکی تر بۆ ناو جهسته دروست دهبی له هه موو دۆخهکانی به کارهینانی جهسته دا، دهبی ئەکتهر ئەوه بزانی جهسته که به کاردیت جاریکی تر دهچیتته ناو چوارچیتوهی ژبانوهه، چونکه جهسته له سههرجه م به شهکانی لهشی مرۆف پیکهاتوهه و هیچ شتیکی له دهروهی جهسته ناچیتته جهستهوه. کهواته جهسته لیره دا به مانا ئەپستراکته که وهردهگیریت ئەکتهر بهرپرسیاره له به شهکانی جهستهی (تادا شتی سوزوکی) له شانۆی یاباندا باسی ئەوه دهکات که «شانۆی یابانی به تایه تی شانۆی (نوو) گرنگی دهخاته سهەر قاچهکانیان بۆ جووله که جهسته لای ئەوان له قاچهکانیانوه له دایک دهبی». کاتیکی من باسی به کارهینانی به شهکانی جهسته م کرد، ئەم نمونهیهی (تادا شتی سوزوکی) که خۆی ده رهینه ریکی شانۆی یابانییه مه به سهسته که می زیاتر روون کردهوه، چونکه شانۆی (نوو) ی یابانی خیرایی و دهسته پیکردنی سههرجه م جوولهکانیان له قاچهکانیانوه به په که م لیدان دهسته پیدهکات پاشان ئەکتهر دهکه ویتته جوولاندنی بهشیکی تری جهستهی، بهلام خالی دهسته پیکردنیان قاچهکانیان، که ئەگه سهیری سهمای بالیهی کلاسیکیک به کین هه مان حالهت له سههروکی په نجهکان دهبینیهوه. بهشیکی گرنگی جهستهی ئەکتهر چاوهکانیه تی، چاوهکان لای ئەکتهر خالیکی گرنگی ته رکیزه که دهتوانی به هۆی ئاستی دهستنیشان کردنی چاوهکانیهوه بتوانی سههرنج بۆ جوولهکانی به دهسته بهینتی.

(ئورلیو کاسیو دورو) له باسیکیدا به ناوی (دهستهکان و پتوهندی چاوهکان) باس له جوولانی دهستهکان دهکات که به هاوکاری چاوهکان کاتیکی تیی دهروانی دهبیته یارمه تی ده ریک تا ته رکیزی زیاتر به چیتته سههروولهی دهستهکان، لیرهوه بۆمان دهردهکهوی که رهنگه هه چاوهکانیش بتوانی قورسایی جوولهی دهستهکان، یان به شهکانی تری جهسته بکوژی. لای ههنديهکان له باکووری ئەمه ریکا له سههرو شانۆ زۆر دهسته به کار دههین، چونکه دهسته لای ئەوان زمانیکی تایه ته یان ئەگه سهیری سهمای ههنديهکان به کین دهبین که به شتیوهیه کی زۆر دهستهکان لای ئەوان گرنگی تایه تی خۆی هه به، هه ره له یابان (۵۰) جووری وهسفی دهسته هه به و له دورگی (بالی) دا دهسته به شتیوهیه کی وردتر به کاردیت که مه چهک و په نجهکان و نه نیشکهکان رۆلی جیا جیای تیدا دهبین. لیرهوه بۆمان دهردهکهوی که رۆلی به شهکانی لهش بۆ جهستهی ئەکتهر چ مانایه کی فراوانی هه به.

ئەکتهر دهبی هه همیشه ریز له جهستهی خۆی بگری، چونکه جهسته بۆ ئەکتهر هه همیشه له حاله تی پیروزیدا له ناو شانۆدا دهچیتته سرووتی پیروزییه وه. له وپوه ئەو جیاوازییه دروست دهبیته که هه موو که س ناتوانی جهستهی له دۆخی پیروزیدا رابگری به تایه تی جیاوازی ئەکتهر و نائهکتهر له وپوه دهبینی که ئەکتهر هه همیشه جهستهی له دۆخی ناسین و پیروزیدا به، بهلام نائهکتهر جهستهی له دهروهی پیناسه و مانایه. ناگریته هه موو که سیک به ئاسانی بیته ناو دنیای شانۆوه و جهستهی خۆی بکاته قوربانی، به لکو به ته نیا ئەوانه دهتوانن جهسته یان به کینه قوربانی که بهردهوام له دۆخی پیروزیدا

پایدهگرن، گه رچی ئەوهش دهزانری که ئەکتهر له ناو رۆخی ژبانی ئاساییه وه له دایک بووه و بهردهوام شوینیکی له و ژبانهدا داگیر کردهوه، به مانایه کی تر ئەکتهر له نیوانی دوو جیهاندا به، جیهانیکیان ژبانی ئاسایی خۆیه تی و جیهانیکیان سههرو شانۆبه، بهلام هه همیشه له نیوانی ئەو

**بۆ گوزارشت
کردنی جهسته
ئەکتهر پیوستی
به توانایه کی
گه وره هه به
تا بتوانی
گوزارشت
به رهه م بهینتی**

دوو جیهانه‌دا جیاوازی هه‌یه. که‌سیکی وه‌کو (فرانکو روفینی) به‌ناوه‌نده‌کان ناوی ده‌بات. ئەو ده‌لێ: «ته‌خته‌ی شانۆ به‌شپوه‌یه‌کی به‌رده‌وام ناوه‌ندی شوپینی نیشته‌جێ بوونی ئە‌کته‌ر نییە، به‌لکو ناوه‌ندی شوپینی نیشته‌جێ بوون ناوه‌ندی ژبانی ئاسایی و سروشتیه‌تی، چونکه‌ به‌شپوه‌یه‌کی به‌رده‌وام له‌ناو شانۆدا ناژی، به‌لام له‌و نیوه‌نده‌دا خالێک هه‌یه‌ بۆی گوزارشته‌ که‌ ده‌بێ ئە‌کته‌ر جیاوازی ئەو نیوه‌نده‌ی بکات». که‌واته‌ خالی جیا‌بوونه‌وه‌ و جیاوازی ئە‌کته‌ر له‌نیوان ئەو دوو نیوه‌نده‌دا به‌ پروای (روفینی) گوزارشته‌، که‌ گوزارشت ده‌توانێ ئە‌کته‌ر له‌ ناوه‌ندی ژبانی جیا بکاته‌وه‌ و بیخاته‌ ناو ژبانیکی تره‌وه‌ که‌ ده‌کری ئەو ناوه‌نده‌ که‌ ژبانی شانۆبه‌ به‌ ژبانی زیندووی ئە‌کته‌ر ناوه‌ربین، چونکه‌ له‌ویدا سالی زیندووبوونی خۆیه‌تی له‌ ریتی ناماده‌بوونی گوزارشته‌کانیه‌وه‌، وه‌ک باسی ئە‌وه‌م کرد له‌ پیشتردا که‌ جه‌سته‌کان له‌ ئە‌کته‌ریکه‌وه‌ بۆ ئە‌کته‌ریکی تر جیاوازه

بیگومان ده‌رپرینی گوزارشتیش له‌ ئە‌کته‌ریکه‌وه‌ بۆ ئە‌کته‌ریکی تر جیاوازه‌، دیسانه‌وه‌ گوزارشتیش به‌شپکه‌ له‌ مه‌عریفه‌ی ئە‌کته‌ر و هه‌ر ئە‌کته‌ریک به‌پیتی جیاوازی مه‌عریفی خۆی ده‌توانێ گوزارشت له‌ حاله‌تیک بکات. بۆ نمونه‌ (فرانکو روفینی) ده‌لێ: «ئە‌کته‌ر نا‌کری فۆرمیکێ حه‌قیقی هه‌بێ هه‌تا ئاستیک به‌و

مانایه‌ی ئە‌کته‌ر به‌رده‌وام له‌ گوزارشته‌کانیدا خودی جیاوازی ده‌ستتیشان ده‌کات» بیگومان ده‌بێ ئە‌وه‌ بزانی که‌ باسی فۆرمی حه‌قیقی ده‌کات به‌و واتایه‌یه‌ که‌ ئە‌کته‌ر نا‌کری له‌ دۆخی حه‌قیقی ژبانی ئاسایی خۆیدا بیتیته‌وه‌، به‌لکو ده‌بێ حه‌قیقه‌تیکێ تر دروست بکات له‌ ده‌ره‌وه‌ی حه‌قیقه‌تی باری ژبانی خۆی، کاتیکیش باس له‌ جیاوازی گوزارشت ده‌کات مه‌به‌سته‌ی له‌وه‌یه‌ کاتیک کۆمه‌لێک ئە‌کته‌ر داوای حاله‌تیکیان لیده‌کری بۆ ئە‌وه‌ی بتوان گوزارشت له‌ حاله‌ته‌که‌ بکه‌ن ده‌بیری هه‌ریه‌که‌یان هه‌مان حاله‌ت به‌رجه‌سته‌ ده‌که‌ن، به‌لام به‌شپوه‌یه‌کی جیاوازه‌ که‌ رهنگه‌ جووله‌کان له‌ یه‌کتری جیاوازه‌ بن که‌واته‌ ئاستی مه‌عریفی ناوچه‌ی ئە‌کته‌ر له‌به‌رجه‌سته‌کردندا ده‌گوزاریته‌وه‌ بۆ به‌ر له‌ گوزارشت کردن. به‌ر له‌ گوزارشت

کردن زاراوه‌یه‌که‌ (باربا) به‌کاری ده‌هینی زیاتر بۆ ئە‌کته‌ری رۆژه‌لاتی، چونکه‌ له‌ناو جه‌سته‌ی شانۆی (کابوکی و نو و کیوچن)دا جه‌سته‌ پێش گوزارشت ناماده‌یه‌، واتا جه‌سته‌ به‌واتا باوه‌که‌ی خۆی ناماده‌ نییە، چونکه‌ ناتوانێ هیچ یاده‌وه‌رییه‌ک پێشکەش به‌ بینەر بکات، جه‌سته‌ له‌ ژبانی به‌رده‌وام گوزارشته‌کان تێیدا له‌سه‌ر بنه‌مای یاده‌وه‌رییه‌، ده‌بینین هه‌ر کولتوواریک شیوازیکی جووله‌و و ریتمی تایه‌ت به‌خۆیان هه‌یه‌ یان هه‌ندیک سرووتی دینی هه‌یه‌ که‌ تێیدا یه‌ک حاله‌ت له‌ گوزارشت ده‌گه‌یه‌نی، یان جووله‌کانی ژبانی مرۆف به‌رده‌وام ئاشکرا و ناسراوه‌ ته‌گه‌ر که‌سیک بیه‌وی به‌ نه‌پینی گوزارشتیک فری بداته‌ ده‌ره‌وه‌ی خۆی ئە‌وا که‌سانی به‌رامبه‌ر به‌ چاویکی گومانه‌وه‌ سه‌یری ده‌که‌ن که‌ زیاتر له‌وه‌ ده‌جێ جه‌سته‌ی گوزارشت له‌ فیلێک بکات، بۆیه‌ ده‌بینین دیسانه‌وه‌ جه‌سته‌ له‌و ساته‌ی ژبانیشیدا ده‌بیتته‌ جه‌سته‌یه‌کی ناسراوه‌ که‌ پر له‌ یاده‌وه‌ری، به‌لام کاری شانۆ ئە‌وه‌ نییە که‌ دیسانه‌وه‌

جه‌سته‌ وه‌ک یاده‌وه‌ری له‌به‌رده‌م بینه‌ردا ناماده‌ بیت، به‌لکو ده‌بێ یاده‌وه‌ری جه‌سته‌ بکوژیته‌ و پرسیار له‌ گوزارشتیکێ تری جه‌سته‌ بکریته‌ که‌ هه‌میشه‌ جه‌سته‌ی ئە‌کته‌ر بۆ بینەر نامۆ بیت نامۆ به‌و واتایه‌ی هه‌ست بکات که‌ یه‌که‌م جار له‌ ژبانیدا رووبه‌رووی ئە‌و جه‌ستانه‌ ده‌بیتته‌وه‌. لێره‌وه‌ شانۆ به‌

ئاقاریکی تردا ده‌رواته‌ که‌ خۆی میژوو بۆ خۆی ده‌ستتیشان ده‌کات نه‌ک ژبان میژوو بۆ ده‌ستتیشان بکات، شانۆ له‌وکاته‌دا یاده‌وه‌ری بۆ خۆی دروست ده‌کات که‌ یاده‌وه‌رییه‌کانی به‌رده‌وام پرسیاره‌، چونکه‌ ته‌گه‌ر بیه‌نین له‌نیوان جه‌سته‌ له‌ژباندا و جه‌سته‌ له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆدا ئە‌وا هه‌ست به‌و جیاوازییه‌ ده‌که‌ین که‌ جه‌سته‌ له‌ ژباندا وه‌ک چیرۆکیکی ده‌گیڕدێته‌وه‌ واتا ده‌بیتته‌ (حکایه‌)، به‌لام له‌ شانۆدا پرسیار ناماده‌یه‌ ئە‌کته‌ر پرسیار له‌ خودی ئە‌و گیڕانه‌وه‌ (حکایه‌) ده‌کات که‌ جه‌سته‌ له‌ ژباندا ببنای کردووه‌، له‌ ئە‌نجامی پرسیار و گه‌ران به‌ شوین دۆزینه‌وه‌ی جووله‌ و گوزارشتی نویدا، جه‌سته‌ له‌سه‌ر شانۆ ده‌بیتته‌ خاوه‌نی یاده‌وه‌رییه‌ک که‌ ده‌چیتته‌ ناوخانه‌ی داهینانه‌وه‌. بۆیه‌ ئە‌کته‌ر ده‌بێ بزانی که‌

**ده‌بێ ئە‌وه‌مان له‌به‌رچاو
بیت ئە‌کته‌ر بۆ سه‌رجه‌م ئە‌و
جوولانه‌ی که‌ ده‌یه‌ویت به‌
جه‌سته‌ به‌رجه‌سته‌ی بکات،
پێویستی به‌و هه‌یزه‌یه‌ که‌
به‌ر هه‌می ده‌هینی**

**بینەری
هۆشیار
هەمیشە
لە سەرەتای
بینینی
ئە کتەرەو
دەزانی ئەو
تا چەندە
جەستە ی خۆی
دەناسیت**

جیاوازی چیبە لە نیتوان جەستە و گوزارشت لە ژباندای و جەستە گوزارشتیش لە سەر تەختە ی شانۆ کە هەمیشە ئە کتەر لەو دوو ناوەندەدا جیاوازه. خالێکی تری بونیادی جەستە سەر بەستییه ئە کتەر دەبێ سەر بەست بێ لە جەستەدا، بێگومان ئەم سەر بەستییهش دەبێ بە شتیوهیهکی ئاسایی بژی لە ناو کردارەکاندا بە شتیوهیهکی سروشتی دروستکەر بیت

لە سەر شانۆ، چونکە ئە کتەر هەمیشە دروستکەرە، کردار لەو حالە تانەدا بە شتیوهیهکی مەلمووس بوونی هەیه کە ئەمە هیلێکی بنەرەتی بەردەوامە. (روفینی) دەلێ «دەکرێ بلیین حالەتی ئە کتەر، یان جەستە ی ئە کتەر پتیوستی بە وزەیهکی زۆرترە لە کە سێکی ئاسایی، ئەم وزەیه بە واتا پیشەیی و مادبیه کە ی». پیشتر باسم لەووە کردوو کە ئە کتەر چۆن پتیوستی وزە ی، یان هیزی وزە ی لە سەر شانۆ و ژبان جیاوازه، بەلام دەمەوێ لەم بە شتیوهیه کۆتای نووسینه کە مەدا بە شتیوهیهکی گشتی قسە لە سەر لیکۆلینه وهیه کی (یوژینو باربا) بکەم کە سەبارەت بە (Anima - Animus) ه کە یە کێکە لەو لیکۆلینه وه پر بایە خانە ی کە لە سەر وزە ی ئە کتەر پیشکەشی کردوو لە کۆنگرە ی (رۆلی ئافرەت لە شانۆ) دا سالی (۱۹۸۶). ئەمە بە یە کە مین لیکۆلینه وه دادەنری لەو بوارەدا کە (باربا) توانی کە شفی چەندین نهیینی جەستە ی ئە کتەر بکات. (Anima) نیتیر، (Animus) مێ (باربا) باس لە وزە بە شتیوهیه کی گشتی دە کات پاشان باس لە وزە ی نیتیر و مێ دە کات. (باربا) وزە بە وه دەستنیشان دە کات کە وا لە ئە کتەر دە کات لە تەقلیدیه تی خۆی دەریچیت، واتا هیزی کە لە دەره وه ی واقعی بینراو وزە دەستنیشان ی رۆحیه تی جەستە دە کات بۆ دەره وه ی فۆرمی ئاسایی جەستە. . لە هەموو کاتەکاندا ئە کتەر پتیوستی بە وه هەیه کە تەقلیدیه تی جەستە ی تیک بشکینێ و جەستە یه کی نوێ لە دایک بیت، کە واتە بە هوێ وزە ی ئە کتەرە وه هەموو

شەکان لە ناو شانۆدا لە لە دایکبوونێکی نوێدان. باربا سەبارەت بە (Anima) و (Animus) لە ناو وزە ی ئە کتەر دا دەلێ «وزە بۆ ئە کتەر دەبیتە هیزی کە هەست بە بوونی نیتیرینه ی، یان مینینه ی خۆی نە کات، بە لکو بوونی ئەو بە تەنیا لە سەر شانۆ بوونی ئە کتەر». لە شانۆدا شتی ک نیه بە ناوی ئە وه ی کە وزە ی نیتیرینه زۆرتر بیت لە وزە ی مینینه، چونکە هەر دووکیان لە یە ک ئاستی یە کساندان لە سەر شانۆ وه هەر دووکیان هاو بە شتی له پیکهینانی سەر جەم جوولە و کردارەکان لە سەر شانۆدا دەبێ ئە وهش بزانری کە وزە ی ئە کتەر شتیوهیه کی رۆشنبیرییه نە ک سروشتی. دەبێ ئە کتەر بە شتیوهیه کی هۆشیارانە تەحە کوم بەو وزە یه وه بکات. (باربا) دەلێ «بوونی وزە ی تابهت بە مینینه و نیتیرینه کە لە ژباندا یه لە شانۆدا بەو شتیوهیه وجودی نییه، لە شانۆدا رۆلی ئە کتەر ی نیتیر و مێ کە شفقردنی ئارەزووی وزە تاکیه کانیه تی و بەرگری کردنه لەو وزە خودییانه ی». (باربا) لیتیره وه پیمان راده گه یه نی کە چۆن ئە کتەر دەبیتە لیکۆلینه وه وه یه ک بۆ دۆزینە وه ی یە کسان ی جەستە ی نیتیر و مێ لە رووی قورسای ی ئامادە بوونیا نه وه و چۆن بتوانی لە گەل ئە وه شدا پارێزگاری لە وزە ی خۆشی بکات. بێگومان دەبێ ئە وه بزانین کە مەبەستی یە کسان ی (باربا) لە نیتوان (Anima - Animus) دا قورمای ی زیندوو بوونی جوړی ئە کتەرە، مەبەستی لەو هیزیه کە لە توانای کرداری هەر یە کێکیاندا هەیه، چونکە هەمیشە دەبینین لە رووی گوزارشته وه بەرکە وه تەکان لە نیتوان ئە کتەر و بینەر دا دەگۆری، چونکە هەریه ک لە جەستە ی نیتیر و مێ لە سەر شانۆ تابهت مەندە بە حاله تیکی گوزارشتی جیاواز، بەلام لە رووی هیزی وزە ییانه وه هەر دوو لایه کسانن، چونکە بە پروای (باربا) وزە تیکه له یه کە لە نیتیر و مێ، چونکە لە ناو هەموو کە سیکدا (Anima - An- imus) ئامادە یی هەیه. (بۆکاس) دەلێ: «دانته ی پروای وابوو کە (Anima) هەوا یه کی زیندوو و ئامانجی گەشتن بە شتیکی دەرە کیه، کاتیک دەگات بەو شته دهبیتە (Animus). کە واتە لە ناو هەموو کە سیکدا ئەو دوانه ییه ئامادە یی هەیه، هەر چه نده پروای هەندیک لە دەرووناسە کانیش هەمان شته کە مرۆف بە شی نیتیرینه و مینینه ی تیدایه و ئەم دوانه ییه لە ناوه وه ی مرۆفدا بە شتیوهیه کی نهیینی و نەزانراو کاری پتیده کری، بەلام

(باربا) ده‌لئ: «ئەكتەر دەبئ سیفه‌تی دوانه‌بیه‌کانی وزه به‌کاربه‌ئینی، ئەو ئەكتەرە زیره‌که کێیه که ده‌یخاته ناو ته‌کنیکێکی تایبەت به‌خۆبەوه». (An - Anima - imus) ئەو دوانه‌یه‌ن که ئەكتەر ده‌توانئ هه‌ستی پئ بکات. به‌رده‌وام ئەم دوانه‌ش له‌ناو مرۆفدا له‌ دژایه‌تیدان و ئەكتەر ده‌توانئ سوود له‌ دژایه‌تیانه‌ی نیتوانیان وه‌ربگرئ و وزه‌به‌کی زۆرتر بۆ خۆی به‌رهم به‌ئینی وه‌ک له‌ پێشتریشدا باسی ئەوه‌م کرد که چۆن ئەكتەر گرنگی ده‌خاته سه‌ر دژه‌کان بۆ په‌یداکردنی (وزه) وزه‌ش هه‌میشه پالنه‌ره بۆ جه‌سته تا بتوانئ له‌ جووله‌یه‌کی به‌رده‌وامدا بمینیتته‌وه. ئەگه‌ر سه‌یری هه‌ندی له‌ سه‌ما تایه‌تیه‌کانی (هیند و یابان) بکه‌ین کاتییک که ئەكتەر ده‌کان سه‌ما ده‌که‌ن، هه‌یچ جیاوازییه‌ک له‌ نیتوان ره‌گه‌زه‌کاندا نابینرئ. له‌سه‌ر شانۆ هه‌موو ئەكتەر ده‌کان ده‌بئ هه‌ست به‌ به‌رپرسیاره‌تی ئەوه بکه‌ن که هه‌موویان به‌رپرسیارن له‌گه‌یاندنی مانای نمایشه‌که‌یان. هه‌موویان (به‌ نیترو مئ) وه‌ هه‌ولئ پرکردنی وزه‌ی یه‌کتر به‌دن تا ئاستی نمایش له‌ ئاستییک جه‌سته‌ی یه‌کساندا بئت، ناکریت له‌ پاش کۆتایی هاتنی نمایشییک بینه‌ر بلئ توانای نیرینه‌کان یان مێیه‌کان له‌ نمایشدا به‌هه‌یزبوه، به‌لکو وزه به‌سه‌ر ئاستییک یه‌کساندا دابه‌ش ده‌کرئ ئەمه‌ش به‌ گه‌رانی ئەكتەر و به‌ده‌ست هه‌تانی زۆرینه‌ی وزه بۆ ناو رۆحی خۆی، له‌وێوه جه‌سته له‌ جیهانیکی داهه‌تیراودا ده‌بئ ئەگه‌ر بلتین وزه خالی به‌ر له‌ جه‌سته‌یه و جه‌سته‌ش خالی به‌ر له‌ گوزارشته ئەوا هه‌ردووکیان (وزه و جه‌سته) له‌ناو رۆحی گوزارشتدا بانگه‌شه‌ی مه‌رگی خۆیان ده‌که‌ن، چونکه گوزارشت خالی کۆتایی گه‌یاندنه به‌وی تر و شانۆش به‌رکه‌وته‌یه‌که له‌گه‌ل بینه‌ردا (باتریس پافیس) ده‌لئ «گوزارشت سه‌ره‌له‌دانی مانا قوول و یان سه‌رچاوه‌کانی شاراوه‌یه، له‌ ریگای ئەدای جووله‌ یان جه‌سته‌ی ئەكته‌ره‌وه ئەو گوزارشته، یان ده‌رخستنی مانایه له‌سه‌ر شانۆ ده‌رده‌که‌وت که یه‌کییک له‌ سه‌رچاوه‌کانی گه‌یاندنه». ناماده‌بوونی ئەكتەر له‌سه‌ر شانۆ پتیبستی به‌ توانایه‌کی زۆره تا بتوانئ گوزارشت له‌ ماناکانی شانۆ بکات، جه‌سته‌ی ئەكته‌ریش پتیبستی به‌ به‌رده‌وام راهه‌تانه هه‌یه تا له‌ دۆخی مردوو و وه‌ستاودا نه‌مینیتته‌وه. من لیته‌دا باسه‌که‌م کۆتایی پتیده‌هه‌تیم به‌و هیوایه‌ی توانیبه‌تیم شتییک له‌ تیگه‌یشتنی جه‌سته و گوزارشت و

ناماده‌بوونی وزه‌ی ئەكته‌ر به‌خه‌مه روو. ده‌شمه‌وی خالیکی تر به‌خه‌مه روو که ئەویش ئەوه‌یه له‌م باسه‌دا بۆ به‌هه‌یچ جوړتیک نمونه‌م له‌سه‌ر ئەزمونی شانۆی کوردی نه‌هه‌تانه‌ته‌وه یان پشتم به‌ جه‌سته‌ی ئەكته‌ری کوردی نه‌به‌ستوه، به‌ داخه‌وه ده‌لئیم ئیمه هه‌یچ نووسینییکمان له‌سه‌ر جه‌سته یان گوزارشت له‌ شانۆدا نییه. یان من له هه‌یچ شوئینییکدا به‌رچاوم نه‌که‌وتوه. خالیکی تریش ئەوه‌یه که جه‌سته له‌ شانۆی کوردیدا هه‌یچ مێژوویه‌کی بۆ خۆی داگیر نه‌کردوه تا بمتوانیا به‌ وه‌ک سه‌رچاوه پشتم پئ به‌سه‌تایه، سه‌رچاوه‌کانی من به‌ تایبەت بۆیه که‌سیکی وه‌ک (یوژینو باربا) بووه، چونکه تازه‌ترین تیوری له‌ شانۆی جیهاندا له‌م سه‌رده‌مه‌ی ئیستادا (باربا) پێشکه‌ش شانۆی کردوه. تا ئەم ساته‌ی ئیستاشی به‌رده‌وامه له‌ کاری داهه‌تانداندا. شانۆ ئەوه‌نده‌ی زمانیکی جیهانی هه‌یه ئەوه‌نده‌ زمانیکی ناوچه‌یی نییه.

سه‌رچاوه‌کان:

- ۱- انثروبولوجيا المسرح، د. منی علي صفوت.
- ۲- تفسير المثل، یوچینو باربا.
- ۳- Animus - Anima، یوچینو باربا.
- ۴- الجسم المتعدد، یوچینو باربا.
- ۵- طاقة المثل، د. منی علي صفوت.
- ۶- طاقة المثل- كمقدمة منطقية، فرديناند تافيانی.
- ۷- ما قبل التعبير، الطاقة المحصور، فرانكو روفینی.